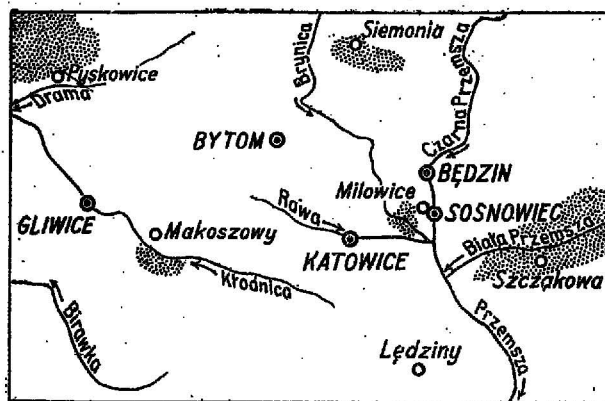

O WYSTĘPOWANIU KOŚCI SSAKÓW PLEJSTOCENSKICH W LĘDZINACH NA GÓRNYM ŚLĄSKU

W ŚRÓD UTWORÓW PLEJSTOCENSKICH w różnych wyrobiskach kopalnianych, rozslanych po całym zagłębiu górnośląskim, a eksploatujących piaski na podsadzkę kopalnianą (mapka) spotykamy kości ssaków plejstocenckich. Szkielet mamuta (*Mammonteus primigenius*), zdobiący muzeum Instytutu Geologicznego w Warszawie, jest złożony właśnie z okazów zebranych na wyrobiskach piasków podsadzkowych na Górnym Śląsku.

Okazy te znajdowane są w niższych częściach profilów piasków rzeczno-lodowcowych, leżących na glinie morenowej. Znalaziono tu, jak podaje Z. Ryzewicz (2), następujące gatunki: *Elephas primigenius* Blumenb., *Rhinoceros antiquitatis* Blumenb., *Equus caballus* L., *Rangifer tarandus* L., *Ovibos palantus* R. & M. Smith., *Bos* sp., *Felis leo* var. *spelaea* Goldf.

Najwięcej okazów spotykamy na płaskowniach: Pyskowice, Rzeszyce, Miłowice koło Sosnowca, Szopienice i Siemonia. Nie spotkano ich dotychczas w pla-

Tereny eksplo-
-tacji piasków.

0 5 10 15 20 25 km

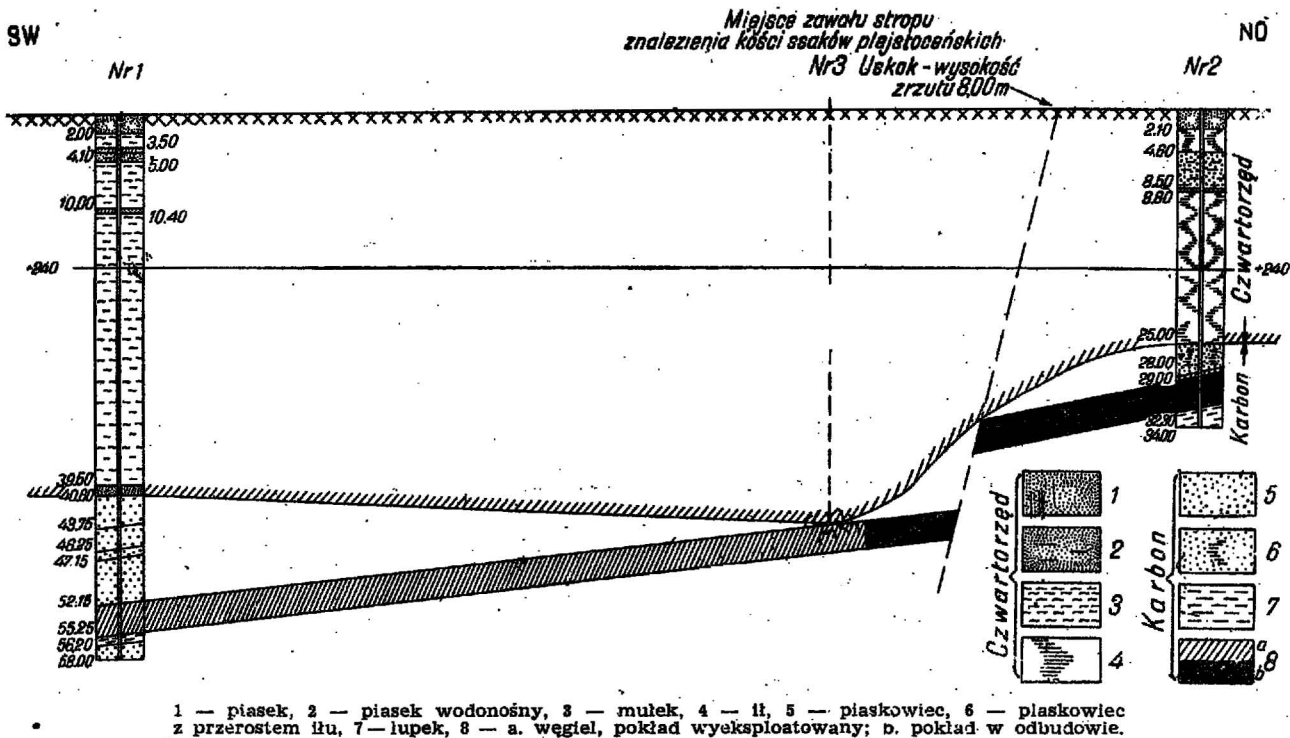
skach Jezora i Szczakowej, będących peryferycznymi obszarami płasków Pustyni Błędowskiej (1).

Ostatnio w rejonie Łędzin koło Mysłowic, na południu od mikołowsko-murckowskiego wyniesienia utworów karbońskich, po raz pierwszy odkryto stanowisko kości ssaków plejstoceny, a niezwykle okoliczności ich znalezienia zasługują na bliższe omówienie.

kości są dużych wymiarów i należą najprawdopodobniej do jednego gatunku zwierzęcia, *Mammontes primigenius*.

Wśród nich znaleziono:

- 7 fragmentów żeber,
- 3 fragmenty łopatek,
- 7 fragmentów kości odnoży,
- 1 kręg,

Karbon w rejonie Łędzin jest przykryty grubym płaszczem utworów plejstoceny. W wierceniu nr 1 miąższość tych utworów wraz z holocenem wynosi 40,6 m. Występują tu mułki przewarstwione piaskami, nlekkiedy żwirowatymi. W wierceniu nr 2 miąższość tych utworów jest mniejsza i wynosi 25,0 m; przeważają ilły zastoiskowe ciemnoszare, cienko uwarstwione, nad piaskami i mułkami. Jedną z kopalń w Łędzinach, eksploatująca pokłady węgla kamiennego z grupy warstw łaziskich (Westfal C), podchodzi wyrobiskami kopalnianymi blisko powierzchni terenu w okolice utworów czwartorzędowych. Podczas zbliżania się ku powierzchni chodnikiem eksploatacyjnym w jednym z pokładów węgla, w odległości około 1200 m na SE od szybów głównych kopalni, a około 40 m od powierzchni terenu, nastąpił zawal stropu chodnika, a wśród brył ciężkiej, zbitej gliny znalazły się większe i mniejsze okazy kości ssaków plejstoceny w ilości około 30 sztuk.

Załączony przekrój geologiczny (rycina) charakteryzuje stosunki zalegania warstw na tym odcinku oraz ilustruje odkryte stanowisko. Znalaziono tu

15 drobniejszych odłamków bliżej nie określonych części szkieletu.

Początkowo przypuszczano, że natrafiono na miejsce, gdzie w namulisku został złożony cały szkielet zwierzęcia. Dalsze poszukiwania nie przyniosły jednak pozytywnych danych, znaleziono bowiem tylko kilka drobnych fragmentów szkieletu. Kości te są źle zachowane. Końce i brzozy ich są zaokrąglone i noszą ślady dłuższego transportu wodą. Natomiast okazy z innych płaskowni są pełniejsze i mniej uszkodzone, a ostre ich brzozy wskazują, że kości te musiały być przeniesione gwałtownym prądem wody z okolic odległych. O stanie zachowania tych kości wspominał Ryziewicz (2).

LITERATURA

1. Kozioł St. — Budowa geologiczna Pustyni Błędowskiej. PIG. Biul. 65. Warszawa 1952 r.
2. Ryziewicz Zb. — Z badań nad dyluwium Śląska. Ssaki dyluwialne w płaskowni pod Milowicami. Muzeum Śląskie III/6. Katowice 1933 r.